

Nr 33.

Ankom till riksdagens kansli den 29 augusti 1914 kl. 3 e. m.

Memorial i anledning av dels återremiss av vissa delar av utskottets utlåtande nr 22 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till strafflag för krigsmakten, lag om krigsdomstolar och rättegången därstädes, lag om införande av den nya strafflagen för krigsmakten och den nya lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes samt vad i avseende därå iakttagas skall, lag om ändrad lydelse av 26 § i 8 kap. strafflagen, lag om ändrad lydelse av 9 och 13 §§ i 10 kap. strafflagen, lag om ändrad lydelse av 4 och 6 §§ i lagen angående villkorlig straffdom den 22 juni 1906 samt lag om ändring i lagen angående förordnande av rättegångsbiträde åt häktad den 14 september 1906 jämte i anledning av berörda proposition väckta motioner, dels ock kamrarnas skiljaktiga beslut i ämnet.

Närvarande: herrar Petersson i Lidingö villastad, Lindhagen, af Ekenstam, Trana, Stårner, Gezelius, greve Lagerbjelke, Alexanderson, Johanson i Valared, Hult, Pettersson i Södertälje, Schotte, Olsson i Broberg, Persson i Norrköping, Olsson i See och Holmdahl.

I utlåtande nr 22 i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till strafflag för krigsmakten, lag om krigsdomstolar och rättegången därstädes, lag om införande av den nya strafflagen för

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 9 saml. 33 häft. (Nr 33.) 1

krigsmakten och den nya lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes samt vad i avseende därå iakttagas skall, lag om ändrad lydelse av 26 § i 8 kap. strafflagen, lag om ändrad lydelse av 9 och 13 §§ i 10 kap. strafflagen, lag om ändrad lydelse av 4 och 6 §§ i lagen angående villkorlig straffdom den 22 juni 1906 samt lag om ändring i lagen angående förordnande av rättegångsbiträde åt häktad den 14 september 1906, dels ock i anledning därav väckta motioner, hemställde lagutskottet A) att riksdagen måtte antaga nämnda lagförslag med den lydelse, utskottets berörda utlåtande innehåller, samt B) att de i anledning av förevarande proposition väckta motionerna, därest de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet sålunda hemställt, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Enligt utskottet tillhandakomna protokollsutdrag hava vid behandling av detta utlåtande båda kamrarna med nedan angivna undantag bifallit utskottets hemställan.

Med anledning av vad sålunda förekommit har utskottet till behandling förehaft frågan om sammanjämkning av den skiljaktighet, som alltså föreligger emellan kamrarnas beslut.

Med avseende å 1 § andra stycket och 6 § andra stycket i förslaget till strafflag för krigsmakten har första kammaren antagit utskottets förslag, varemot andra kammaren återförvisat dessa lagrum till utskottet för ny behandling.

Återremissen lärer hava föranletts därav, att utskottets förslag i dessa delar ansetts icke med tydlighet utmärka, att personer, vilka, därest av Kungl. Maj:t framställda förslag till upprättande av reservstater vid armén och marinen vinna bifall, komma att uppföras å reservstat, äro att likställa med övriga till krigsmaktens reserver hörande personer.

Då utskottet delar denna uppfattning, har utskottet föreslagit den avfattning av förevarande bestämmelser, att endast personal med beställning å *aktiv* stat skall utan den för krigsmaktens reserver stadgade inskränkning innefattas under 1:o) och 2:o) av 1 § samt 2:o) av 6 §.

Beträffande 22 § i förslaget till strafflag för krigsmakten har andra kammaren godkänt utskottets förslag, under det att första kammaren bifallit den av herr Petersson i Lidingö villastad m. fl. avgivna reservationen. I sammanhang härmed har första kammaren dels beslutit, att 23, 41 och 43 §§ i förslaget till strafflag för krigsmakten skulle utgå ur lagförslaget dels ock godkänt beträffande sistnämnda lagförslag såväl 41 och 42 §§ av Kungl. Maj:ts förslag i ämnet som ock, i stället för 26 och 27 §§ av utskottets förslag, 25, 26 och 27 §§ av Kungl. Maj:ts

förslag i ämnet, i stället för 42 § i utskottets förslag, 43 § av Kungl. Maj:ts förslag i ämnet, i stället för 101 § 1 mom. i utskottets förslag, 102 § 1 mom. av Kungl. Maj:ts förslag i ämnet, och i stället för 29, 35, 39, 40, 60, 111, 123, 126, 176 och 194 §§ i utskottets förslag, motsvarande paragrafer av Kungl. Maj:ts förslag i ämnet, samt, beträffande förslaget till lag om införande av den nya strafflagen för krigsmakten och den nya lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes samt vad i avseende därå iakttagas skall, i stället för 6 och 7 §§ i utskottets förslag, motsvarande paragrafer av Kungl. Maj:ts förslag i ämnet, under det att andra kammaren beträffande samtliga ovannämnda paragrafer godkänt utskottets förslag.

Med avseende å 62 och 80 §§ i förslaget till strafflag för krigsmakten har andra kammaren antagit utskottets förslag, varemot första kammaren bifallit av herr Petersson i Lidingö villastad m. fl. avgivna, vid paragraferna fogade reservationer.

Utskottet har ansett kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om disciplinstraffens anordnande böra på det sätt sammanjämkas, att första kammaren biträder andra kammarens beslut med avseende å straffformen skärpt arrest, samt att straffformen sträng arrest bibehålles i enlighet med första kammarens beslut, dock att sträng arrest må ådömas endast av krigsdomstol utom i vissa undantagsfall, då det ansetts medföra svårigheter särskilt för målens snabba avgörande, om sträng arrest icke finge åläggas av befälhavare. I enlighet härmed föreslår utskottet, att sträng arrest skall kunna åläggas *dels* av befälhavare å fartyg på sjötåg ävensom av befälhavare för mobiliserad avdelning, *dels* även i det fall, att målets hänskjutande till krigsdomstol skulle föranleda uppskov med målets avgörande under mer än fyra dagar efter det befälhavaren med framhållande av målets brådskande beskaffenhet påkallat krigsrättens sammanträde, och det för krigslydnadens eller ordningens upprätthållande finnes vara av särskild vikt, att den felande utan uppskov bestraffas. Med det av utskottet använda uttryckssättet torde befälhavare vara berättigad att själv ådöma sträng arrest, såvida krigsrättens sammanträde icke kunnat utsättas inom fyra dagar, efter det befälhavaren avlåtit begäran till krigsdomaren om att denne skall utsätta tid för sammanträdet. I detta sammanhang vill utskottet hava uttalat, att det i dylika fall uppenbarligen är av största vikt, såväl att befälhavaren omedelbart och på snabbaste sätt — exempelvis med telegraf eller telefon — sätter sig i förbindelse med krigsdomaren eller, om han skulle vara hindrad, den vice krigsdomare, som må vara förordnad att i sådant fall inträda i krigsdomarens ställe, som även att krigsrätten

kallas att sammanträda, så snart detta låter sig göra. För nu ifrågasvarande fall har utskottet jämväl ansett det böra stadgas, att auditör, om sådan finnes, skall avgiva yttrande före straffets åläggande även då sådant hörande icke eljest behövt äga rum. Vidare har utskottet ansett särskild bestämmelse böra införas därom, att disciplinstraff, som ådömes av krigsrätt, i regel må verkställas genast utan hinder av anförda besvär. Med hänsyn därtill att krigsrätterna på grund av de av utskottet nu föreslagna bestämmelserna komma att handlägga disciplinmål i betydligt större antal fall än förut beräknats och då det är av särskild vikt, att avgörandet av dylika mål icke fördröjes på grund av hinder för den ordinarie krigsdomaren, har utskottet föreslagit, att en vice krigsdomare skall, där så anses erforderligt, kunna av Kungl. Maj:t förordnas. Slutligen har utskottet, till undvikande av vissa svårigheter, som kunna tänkas uppkomma för disciplinens behöriga upprätthållande, om den tilltalade vid svårare disciplinförseelser lämnas på fri fot under avbidan på krigsrättens sammanträde, föreslagit ett nytt stadgande, som berättigar befälhavaren att i sådana fall förordna, att den tilltalade skall hållas i förvarsarrest, till dess krigsrätten sammanträder. I sammanhang därmed har emellertid i 15 § i lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes förvarsarrest i fråga om tiden för krigsrättens sammanträde likställts med häktning.

På grund av de nu föreslagna bestämmelserna angående disciplinstraffen har utskottet jämväl föreslagit härav betingade ändringar i 27, 29, 35, 39, 40, 62, 80, 101, 111, 123, 126, 176, 190 och 194 §§ i utskottets förslag till strafflag för krigsmakten.

Beträffande 73 och 79 §§ i utskottets förslag till strafflag för krigsmakten har andra kammaren återförvisat desamma till utskottet, under det att samma §§ av första kammaren godkänts, därvid första kammaren emellertid till utskottet återförvisat motiveringen till 73 §.

För det syfte, som med återremissen torde hava avsetts, har utskottet ansett att till motiveringen till ovannämnda båda §§ böra fogas följande tillägg

vid 73 §:

»Det bör emellertid framhållas, att, på sätt föredragande departementschefen vid remissen till lagrådet yttrat, med ordet 'sammankomst' i förevarande § icke avses en rådplägning vilken som helst mellan några personer, tillhörande krigsmakten, utan ett på förhand för visst ändamål planerat sammanträffande av ett mera avsevärt antal personer.»

samt vid 79 §:

»I sammanhang härmed vill utskottet uttala önskvärldheten av att

uppmärksamhet ägnas däråt att i reglementen och andra föreskrifter, som av Kungl. Maj:t meddelas, den lydnadsplikt, som åligger krigsman, icke så angives, att den för dem, som hava att ställa sig dessa reglementen och föreskrifter till efterrättelse, framstår såsom undantagslös.»

Beträffande 210 § i förslaget till strafflag för krigsmakten har första kammaren antagit utskottets förslag, varemot andra kammaren godkänt den lydelse av paragrafen, som föreslagits i den av herr Alexanderson m. fl. avgivna reservationen, dock med den ändring, att mellan det andra och det tredje stycket i paragrafen inskjutits ett nytt stycke, så lydande: »Ej må tillrättavisning meddelas någon, med mindre än att han på tillfrågan förklarar sig icke påkalla bedömande i den ordning, som för disciplinmål är stadgad.»

Utskottet har ansett sammanjämkning böra ske på det sätt, att andra kammaren biträder första kammarens beslut med den ändring att mom. d) och f) utgå.

I fråga om 25, 26 och 72 §§ i förslaget till lag om krigsdomstolar och rättegången därstädes har första kammaren antagit utskottets förslag, varemot andra kammaren bifallit de av herr Alexanderson m. fl. avgivna reservationerna med avseende å dessa paragrafer.

Beträffande förevarande paragrafer har utskottet ansett sammanjämkning böra ske på det sätt, att första kammaren biträder andra kammarens mening med den ändring, att i stället för en av Svea hovrätts ledamöter skall inträda ett av Konungen utnämnt krigshovrättsråd, vilken har att ombesörja beredningen och föredragningen av krigsrättsmålen. Krigshovrätten kommer alltså att bestå av ordföranden å en av hovrättens divisioner såsom ordförande, en ledamot i hovrätten samt krigshovrättsrådet såsom civila ledamöter ävensom två militära ledamöter.

97 och 100 §§ i förslaget till lag om krigsdomstolar och rättegången därstädes hava av första kammaren antagits i överensstämmelse med utskottets hemställan, under det att andra kammaren godkänt paragraferna med den lydelse, som föreslagits i Kungl. Maj:ts proposition.

Utskottet har ansett sig böra hemställa, att andra kammaren i denna del måtte biträda första kammarens beslut.

Utskottet hemställer alltså,

att kamrarne, andra kammaren med fattande av beslut i fråga om ovan berörda av kammaren till utskottet i deras helhet eller i vissa delar återremitterade paragrafer och båda kamrarne med frånträdande i ovan

angivna fall av förut fattade beslut, må antaga *dels* 23, 24 och 60 §§ i strafflagen för krigsmakten samt 6 § i lagen om införande av den nya strafflagen för krigsmakten och den nya lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes samt vad i avseende därå iakttagas skall i den lydelse, nämnda paragrafer äga i Kungl. Maj:ts förslag, *dels* 25 § i strafflagen för krigsmakten i den lydelse 26 § av samma lag har i utskottets förslag, ävensom 41, 42, 43, 73 och 79 §§ i strafflagen för krigsmakten samt 72 § i lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes i den lydelse samma paragrafer äga i utskottets förslag, *dels* ock följande lydelse av nedannämnda paragrafer i de föreliggande lagförslagen:

Strafflag för krigsmakten.

1 § 2 mom.

Under 1:o) och 2:o) innefattas icke blott personal med beställning på aktiv stat vid krigsmakten utan jämväl övertalig personal samt personal, hörande till krigsmaktens reserver, den sistnämnda dock allenast under tid, då den fullgör sin tjänstgöringsskyldighet vid krigsmakten.

6 § 2 mom.

Under 2:o) innefattas icke blott civila ämbets- och tjänstemän med beställning på aktiv stat vid krigsmakten utan jämväl övertalig personal samt personal, hörande till krigsmaktens reserver, den sistnämnda dock allenast under tid, då den fullgör sin tjänstgöringsskyldighet vid krigsmakten.

22 §.

Disciplinstraff är arrest av följande slag:

- 1:o) *arrest utan bevakning*;
- 2:o) *vaktarrest*;
- 3:o) *skärpt arrest*; och
- 4:o) *sträng arrest*.

Arrest utan bevakning och vaktarrest må åläggas i minst en dag och högst femton dagar, skärpt arrest i minst en dag och högst tio

dagar samt sträng arrest i minst en dag och högst sex dagar. Arrestdag räknas till tjugufyra timmar. Den tid, arresterad på tåg åtföljer trupp, till vilken han hör, inräknas ej i strafftiden.

Skärpt arrest eller sträng arrest må ej åläggas i annat fall, än då det med hänsyn till av den straffskyldige förut undergångna bestraffningar eller andra särskilda omständigheter finnes icke kunna antagas, att lindrigare arreststraff skulle å honom utöva tillbörlig verkan; ej heller må sträng arrest åläggas någon, som ej fyllt aderton år.

26 §.

Sträng arrest verkställs i mörkt enrum. Då straffet pågått i tre dagar, skall en dags uppehåll göras i bestraffningen. Den dag, då avbrott sker, hålles den arresterade under bevakning i låst, ljusst rum; och inräknas nämnda dag ej i strafftiden.

Under den tid då den arresterade hålles i mörkt enrum, skall han, där så ske kan, lämnas tillfälle att vistas i fria luften under en halv timme varje dag.

Angående straffets verkställighet gäller i övrigt vad i 25 § angående verkställighet av skärpt arrest är stadgat; dock att straffet ej må verkställas med hårt nattläger i annat fall, än då förordnande därom meddelas i sammanhang med straffets åläggande.

Verkställighet av sträng arrest må ej ske, förrän vederbörande läkare efter gjord undersökning förklarar, att den straffskyldige kan utan våda för hälsan undergå straffet.

27 §.

Är någon ålagd skärpt arrest eller sträng arrest, men finnes han icke utan våda för hälsan kunna undergå sådant straff, eller saknas å fartyg lämpligt rum för straffets verkställande, skall straffet förvandlas till vaktarrest enligt de i 39 § för jämförelse mellan arreststraff av olika slag stadgade grunder.

29 §, 3 mom.

Har officer, underofficer eller ock krigsman, tillhörande det vid krigsmakten fast anställda manskap, för brott, som omförmäles såsom straffbart i denna lag, tre eller flera gånger straffats med böter, vaktarrest eller svårare straff, samt, därest bestraffningarna utgjort endast

vaktarrest, minst en gång undergått dylikt straff i femton dagar, och har han inom fem år, efter det han undergått den av dessa bestraffningar, som sist verkstälts, begått nytt brott, som omförmåles såsom straffbart i denna lag; då må den brottslige, även om något av de fall icke är för handen, som i föregående båda moment avses, jämte det straff, vartill han för det nya brottet gjort sig förfallen, tillika, om han är officer eller underofficer, till avsättning dömas och, om han tillhör manskapet, av vederbörande befälhavare skiljas från sin anställning vid krigsmakten, såvida han prövas hava gjort sig ovärdig den aktning och tillit, som bör tillkomma av honom innehavd befälsställning, eller krigstuktens upprätthållande eljest det kräver. Härvid må dock ej tagas hänsyn till bestraffning, som den brottslige undergått, där vid den tid, då brottet, varom fråga är, förövades, tio år förflutit, sedan bestraffningen blivit till fullo undergången.

35 §.

Är någon, som gjort sig skyldig till straffarbete på viss tid eller fängelse, tillika förfallen till arrest, då skall sistnämnda straff övergå till fängelse, därvid varje dags arrest utan bevakning anses svara mot en halv dags fängelse, varje dags vaktarrest mot en dags fängelse, varje dags skärpt arrest mot två dagars fängelse och varje dags sträng arrest mot tre dagars fängelse; dock att brutet dagatal anses vara förfallet; och varde fängelsestraffet jämlikt de i allmän lag givna grunder med övriga straffet förenat.

39 §.

Vad i 38 § är stadgat skall lända till efterrättelse jämväl om någon, sedan disciplinstraff blivit honom ålagt, varder övertygad att förut hava begått annan förseelse, därå disciplinstraff bör följa. Vid tillämpning av det sålunda bestämda straffet skall avräknas den tid, varunder den straffskyldige till följd av det tidigare beslutet må hava undergått straff; och skall därvid en dags arrest utan bevakning anses svara mot en halv dags vaktarrest, en dags vaktarrest mot en halv dags skärpt arrest och en dags skärpt arrest mot sträng arrest under två tredjedels dag. Uppkommer genom avräkningen brutet dagatal, anses detta vara förfallet.

40 §.

Har någon, sedan arreststraff blivit honom ålagt, men innan han det till fullo undergått, ånyo gjort sig skyldig till förseelse, varå sådant straff bör följa, då skall sistnämnda straff sammanläggas med det förra straffet eller, om detta var till någon del verkställt, då ny förseelse begicks, med vad av samma straff då återstod, till ett arreststraff av det slag, straffen tillhöra eller, om de äro av olika slag, det svåraste något av dem tillhör; skolandet därvid de i 39 § för jämförelse mellan arreststraff av olika slag stadgade grunder äga tillämpning, med iakttagande dock, att det sammanlagda straffet ej i något fall må överstiga, om det är arrest utan bevakning eller vaktarrest, tjugufyra dagar, om det är skärpt arrest, tolv dagar, och, om det är sträng arrest, åtta dagar; och varde, vid tillämpning av det sålunda bestämda straffet, avräknad den tid, varunder den straffskyldige till följd av det tidigare beslutet må hava undergått straff, efter det förseelse ånyo förövades.

62 §.

Samlar sig krigsfolk tillhopa och lägger det uppsåt å daga att med förenat våld sätta sig upp emot verkställighet av förmans bud eller att tvinga förman till någon ämbetsåtgärd eller att för sådan åtgärd hämnas, men vända de upprorsmän på förmans befallning åter till lydnad och ordning; då skola anstiftare och anförare dömas till straffarbete från och med ett till och med tre år och de övriga till fängelse i högst sex månader. Äro synnerligen mildrande omständigheter för handen; må deltagare, som hör till manskapet och ej var anstiftare eller anförare, dömas till sträng arrest i minst tre dagar, skärpt arrest i minst fem dagar eller vaktarrest i minst tio dagar.

80 § 1 mom.

Gör krigsman våld eller annan misshandel å överordnad krigsman i ämbets- eller tjänsteärende eller för att honom till någon ämbets- eller tjänsteåtgärd tvinga eller därifrån hindra eller att å honom för sådan åtgärd hämnas, dömes, om den våldförde är officer eller underofficer, till straffarbete i högst fyra år och, om han tillhör manskapet, till straffarbete i högst två år eller fängelse i högst sex månader; dock att, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, må dömas, om den våldförde är officer eller underofficer, till fängelse och, om han tillhör manskapet, till sträng arrest i minst tre dagar, skärpt arrest i minst fem dagar eller vaktarrest i minst tio dagar.

101 § 1 mom.

Den av manskapet, som olovligen säljer, pantsätter eller annorledes förskingrar eller uppsåtligen förstör eller skadar åt honom till bruk lämnade vapen, utrednings- eller beklädnadspersedlar, ammunition, tjänstehäst eller dess mundering eller foder eller vad annat, som till utrustning hör, eller av annan krigsman utan behörigt tillstånd köper eller tillbyter sig eller till försäljning eller såsom pant, gåva eller lån emottager häst eller annat, som här är sagt, belägges med vaktarrest i minst tio dagar, skärpt arrest i minst fem dagar eller sträng arrest i minst tre dagar. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må den brottslige dömas till fängelse i högst sex månader eller, om brottet förövas av någon, som förut varit straffad för sådant brott, till fängelse eller straffarbete i högst två år.

111 § 1 mom.

Har i disciplinmål någon uppsåtligen med straff belagt eller hos annan, som innehar bestraffningsrätten, till bestraffning angivit den han visste oskyldig vara, skall den brottslige, om han är officer eller underofficer, avsättas och förklaras ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas samt dessutom dömas till fängelse i högst sex månader eller böter högst ett tusen kronor. Hör den brottslige till manskapet, skall han dömas till fängelse i högst sex månader, sträng arrest i minst tre dagar, skärpt arrest i minst fem dagar eller vaktarrest i minst tio dagar.

123 § 1 mom.

Lämnar befälhavare för trupp eller å fartyg, under vaktgöring eller annan likartad tjänstgöring, obehörigen sin post, eller finnes han under sådan tjänstgöring överlastad av starka drycker, skall han dömas till fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må tiden för fängelsestraffet höjas till två år eller till avsättning dömas; äro de synnerligen mildrande, må den brottslige beläggas med sträng arrest i minst tre dagar, skärpt arrest i minst fem dagar eller vaktarrest i minst tio dagar.

126 §.

Tager krigsman, innan han fått avsked från den krigstjänst, vari han är anställd, ny anställning vid annan trupp för tid, som den förra

anställningen omfattar, skall han beläggas med sträng arrest i minst tre dagar, skärpt arrest i minst fem dagar eller vaktarrest i minst tio dagar eller, om brottet förnyas, dömas till fängelse i högst sex månader.

176 §.

Visar skiltvakt, som blivit utställd för att trygga krigsmakten emot överraskning av fienden eller mot annan krigsfara, grov försummelse i detta sitt åliggande, eller finnes han under sådan tjänstgöring överlastad av starka drycker, eller har han, innan avlösning skett, övergivit sin post eller lämnat den åt annan; dömes så, som i 175 § 1 mom. stadgats; dock må, där synnerligen mildrande omständigheter förekomma, och brottet ej skett i närheten av fienden, den brottslige beläggas med sträng arrest i minst tre dagar, skärpt arrest i minst fem dagar eller vaktarrest i minst tio dagar.

189 §.

Disciplinstraff av sträng arrest må icke åläggas av befälhavare, där ej här nedan annorlunda är stadgat. Om befälhavares skyldighet att, då dylikt straff finnes påkallat, överlämna målet till krigsdomstol, därom stadgas i 18 kap. Angående de övriga fall, i vilka befälhavare då sådan förseelse förekommer, varom i 185 § förmåles, skall överlämna målet till krigsdomstol, gäller jämväl vad i nämnda kap. finnes föreskrivet.

Vid mobiliserad avdelning av krigsmakten ävensom å fartyg på sjötåg må vederbörande befälhavare bestraffa begångna förseelser med disciplinstraff av sträng arrest. Kan i annat fall krigsrätt icke sammanträda för behandling av dit hänskjutet mål inom fyra dagar, efter det befälhavaren med framhållande av målets brådskande beskaffenhet påkallat krigsrättens sammanträde, och finnes det på grund av särskilda omständigheter vara för krigslydnadens upprätthållande av synnerlig vikt, att den felande utan uppskov varder bestraffad, må disciplinstraff av sträng arrest kunna, efter det auditor, om sådan finnes, blivit jämlikt 203 § 1 mom. i målet hörd, åläggas av befälhavaren.

190 §.

Utän hinder av vad här ovan i detta kap. finnes föreskrivet äger krigsdomstol att efter lag ådöma disciplinstraff av alla slag i mål, som är under dess handläggning.

194 §.

Befälhavare av lägre än kaptens men minst underofficers grad, vilken utövar sådant befäl, som i 191 § 7:o) är sagt, äger, där ej sådant fall är för handen, som avses i sista momentet av nämnda paragraf, över honom underlydande bestraffningsrätt med den inskränkning, att sträng arrest, skärpt arrest eller vaktarrest över tio dagar ej må av honom åläggas.

204 §.

Finner vederbörande befälhavare, att påföljden i det särskilda fallet ej bör stanna vid disciplinstraff eller att förseelsen påkallar svårare disciplinstraff, än han enligt 189 § äger ålägga, eller har erforderlig utredning om brottets beskaffenhet eller den angivnes straffbarhet ej kunnat vinnas, då skall målet överlämnas till krigsdomstol; dock att i sistnämnda fall befälhavaren, där saken prövas vara av synnerligen ringa vikt och målsägande ej för vinnande av ytterligare utredning påfordrar dess hänskjutande till krigsdomstol, må låta målet förfalla.

210 §.

För mindre förseelser och fel mot militär tukt och ordning, må, på sätt och i den ordning av Konungen närmare förordnas, i stället för disciplinär bestraffning såsom tillrättavisning användas:

a) varning, meddelad enskilt eller i närvaro av några den felaktiges överordnade eller med honom likställda;

b) vägran, ombord å fartyg, av landpermission för viss bestämd tid, högst trettio dagar, eller för högst sex landpermissionsdagar; samt, för manskap dessutom:

c) åläggande för visst antal gånger, högst sex, eller för viss bestämd tid, högst femton dagar, att utom vanlig ordning förrätta handräkningsarbeten;

d) förbud att under viss bestämd tid, högst femton dagar, vistas utom kasernområde, läger eller däremot svarande område eller åt kompani eller likställt truppförband upplåten del av dylikt område.

Tillrättavisning, varom nu är sagt, må ej användas av mer än ett slag för samma förseelse eller fel, ej heller tillrättavisning, varom i c) förmäles, i något fall så användas, att genom överansträngning eller annan orsak men för den felaktiges hälsa och tjänstbarhet därav kommer.

Om tillrättavisningar, som få användas för barn, vilka ej fyllt femton år, därom förordnar Konungen.

Lag om krigsdomstolar och rättegången därstädes.

7 § 3 mom.

Konungen må, där så anses erforderligt, förordna vice krigsdomare att, då krigsdomaren är förhindrad att tjänstgöra, inträda i hans ställe. Har ej vice krigsdomare förordnats, eller föreligger hinder även för denne, förordnas annan ställföreträdare av krigshovrätten. Angående krigsdomarens ställföreträdare skall vad i 1 mom. är stadgat om krigsdomare äga motsvarande tillämpning.

15 § 1 mom.

Krigsrättens första sammanträde utsättes att äga rum, så snart lämpligen ske kan. Då rannsaking med häktad eller i förvarrarrest intagen person skall förekomma inför krigsrätten, utsättes sammanträdet att hållas sist inom åtta dagar från den dag, då krigsdomaren erhållit underrättelse om åtalet.

25 §.

Krigshovrätten är en vid Svea hovrätt bildad särskild avdelning. Den utgöres av ordföranden å en av hovrättens divisioner såsom ordförande, en annan ledamot i samma hovrätt, ett krigshovrättsråd och två militära ledamöter.

Krigshovrättsrådet utnämnes av Konungen.

Till militära ledamöter förordnas av Konungen för tre år i sänder två regementsofficerare av överstes eller kommandörs grad, tillhörande en armén och en marinen, samt en officer av generalitetet och en flaggman. De två sistnämnda skola i rätten tjänstgöra, då mål, däri generalsperson eller flaggman är tilltalad, där förekommer, och de två regementsofficerarne vid handläggning av övriga mål och ärenden.

Vidare förordnar Konungen likaledes för tre år i sänder en flaggman och en kommandör, vilka, då mål om förseelse vid fartygs manövrering eller navigering förekommer, skola inträda i krigshovrätten, den förre i stället för officeren av generalitetet och den senare i stället för den till armén hörande regementsofficeren.

För tid, som ovan är nämnd, förordnar Konungen tillika två

officerare av regementsofficers grad, därav en från marinen, att, vid förfall för någon av de till ledamöter i krigshovrätten förordnade regements-officerarne, i hans ställe inträda i rätten.

26 §.

Vid förfall för ordföranden inträder annan ledamot i Svea hovrätt såsom ledamot i krigshovrätten. Ordet föres i detta fall av den främste civila ledamoten.

82 §.

Krigsdomstols utslag, varigenom någon dömts till ansvar, skall av vederbörande befälhavare befordras till verkställighet. Vad nu är sagt gälle ock om annan domstols utslag, varigenom någon, som är anställd vid krigsmakten och lyder under strafflagen för krigsmakten, ådömts ansvar. Finner befälhavaren på grund av den dömdes vistelseort eller annat förhållande det lämpligare, att utslag verkställs genom annan befälhavares försorg, äge han överlämna verkställigheten till denne. Är befälhavaren av särskilt i lag givet stadgande eller eljest förhindrad att verkställa utslag, varde det överlämnat till Konungens befallningshavande.

Vad förut i denna paragraf är stadgat är icke tillämpligt, då den dömden hålles häktad. I sådant fall skall utslag, varom ovan förmäles, befordras till verkställighet, om den dömden förvaras i militärhäkte, av den befälhavare, som har uppsikt över häktet, men eljest av Konungens befallningshavande eller tillsyningsmannen vid häktet.

Med utmätning för böter eller för ådömt skadestånd må befälhavare ej befatta sig.

Har någon genom krigsrätts utslag blivit fälld till disciplinstraff, då må, utan hinder av anförda besvär, straffet genast befordras till verkställighet, såvida den dömden ej tillika blivit fälld till annat frihetsstraff eller till böter, och detta straff enligt strafflagen för krigsmakten skall förenas med disciplinstraffet. Då disciplinstraff, som den dömden undergått, skall avräknas å annat straff, förfares enligt de i 35 och 39 §§ sistnämnda lag stadgade grunder.

95 §.

Varder någon, som är anställd vid krigsmakten, eller ock värnpliktig under den tid, han fullgör sin tjänstgöringsskyldighet vid krigs-

makten, häktad efter förordnande av annan myndighet än hans befälhavare; göra den myndighet utan dröjsmål anmälan därom hos den häktades befälhavare.

Där militärhäkte finnes, må häktad person, som är anställd vid krigsmakten eller som häktats, medan han fullgjorde sin tjänstgöringskyldighet såsom värnpliktig, eller i anledning av uteblivande från honom i sådan egenskap åliggande tjänstgöring, under rannsaking vid domstol hållas i sådant häkte.

96 §.

Förman är berättigad att, då underlydande under tjänstgöring gör sig skyldig till fel, varigenom krigslydnaden eller ordningen inom krigsmakten äventyras, och det för krigslydnadens eller ordningens upprätthållande finnes nödigt, tillsäga den felande förvarsarrest.

Rätt att tillsäga förvarsarrest, då det för ordningens upprätthållande finnes nödigt, tillkommer ock förman i avseende å underlydande, som utom tjänsten stör allmän ordning eller ordningen inom krigsmakten. Enahanda rätt tillkommer även annan överordnad än förman i avseende å underordnad, såvida den överordnade är av officers eller underofficers grad.

Tillsägelse av förvarsarrest, varom i denna § förmäles, är allenast ett förständigande att i arrest avbida, vad den, som över den felaktige äger bestraffningsrätt i disciplinmål, vill i laga ordning besluta.

97 §.

Befälhavare, vilken på grund av stadgandet i 204 § strafflagen för krigsmakten hänskjutit åtal mot honom underlydande person till krigsrätts behandling, må, ändå att skäl till häktning icke förekommer, förordna, att den tilltalade skall hållas i förvarsarrest, varom i 96 § förmäles, till dess krigsrätten sammanträder. Sådant förordnande må dock icke meddelas i annat fall, än då förseelsen är av svårare beskaffenhet och det för krigslydnadens upprätthållande finnes vara av synnerlig vikt, att den tilltalade icke lämnas på fri fot.

100 §.

Träffas underordnad, som är av starka drycker överlastad, inom vederbörande förläggningssort eller å väg, gata eller annat ställe, varom i 11 kap. 15 § allmänna strafflagen förmäles, då må han, ändå att sådant fall, som i 96 § avses, ej finnes vara för handen, när hans behöriga

vårdande icke annorledes låter sig verkställa, på befallning av förman eller av annan överordnad, vilken är av officers eller underofficers grad, kunna tagas i förvar och insättas i militärhåkte, till dess han återvunnit sina sinnens bruk.

Lag om införande av den nya strafflagen för krigsmakten och den nya lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes samt vad i avseende därå iakttagas skall.

7 §.

Har någon, efter det nya strafflagen för krigsmakten blev gällande, begått förseelse, som ådrager arreststraff, och har dessförinnan enligt äldre lag ålagts honom arreststraff, vilket icke till fullo gått i verkställighet, då skall, med tillämpning av de i 40 § i nya lagen stadgade grunder, det sist ålagda straffet sammanläggas med det tidigare ålagda eller dess återstod till ett arreststraff enligt nya lagen.

Förekomma till verkställighet på en gång flera beslut, varigenom samma person blivit fälld till straff, vilka, efter ty i denna § är sagt, ej kunna jämte varandra verkställas, göres om förhållandet anmälan hos krigsöverdomstolen, som förordnar, huru straffen skola sammanläggas.

Stockholm den 28 augusti 1914.

På lagutskottets vägnar:

ALBERT PETERSSON.

Reservation

av herrar *Lindhagen* och *Persson* i Norrköping, vilka från utskottets sammanjämningsförslag varit så till vida skiljaktiga, att de ansett, att den *stränga arresten* bort, i enlighet med andra kammarens beslut, helt utgå ur lagförslaget.